

REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

**LA ABOGACÍA VALENCIANA
EN LA ÉPOCA FORAL Y LA POSTERIOR
FUNDACIÓN DEL ILUSTRE COLEGIO
DE ABOGADOS EN VALENCIA**

DISCURSO LEÍDO EL DÍA 16 DE DICIEMBRE DE 2020 EN SU
RECEPCIÓN COMO ACADÉMICO DE NÚMERO POR EL

EXCMO. SR. D. LUIS MIGUEL ROMERO VILAFRANCA

Y CONTESTACIÓN DEL ACADÉMICO DE NÚMERO DE LA
REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

ILMO. SR. D. JOSÉ BONET NAVARRO

REAL ACADEMIA DE
CULTURA VALENCIANA

REAL ACADEMIA DE
CULTURA VALENCIANA

VALENCIA
2020

REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

**LA ABOGACÍA VALENCIANA
EN LA ÉPOCA FORAL Y LA POSTERIOR
FUNDACIÓN DEL ILUSTRE COLEGIO
DE ABOGADOS EN VALENCIA**

DISCURSO LEÍDO EL DÍA 16 DE DICIEMBRE DE 2020 EN SU
RECEPCIÓN COMO ACADÉMICO DE NÚMERO POR EL

EXCMO. SR. D. LUIS MIGUEL ROMERO VILAFRANCA

Y CONTESTACIÓN DEL ACADÉMICO DE NÚMERO DE LA
REAL ACADÈMIA DE CULTURA VALENCIANA

ILMO. SR. D. JOSÉ BONET NAVARRO

REAL ACADÈMIA DE
CULTURA VALENCIANA

VALENCIA 2020

**CONTESTACIÓ DE L'ACADÈMIC DE NÚMERO DE LA RACV
D. JOSÉ BONET NAVARRO AL DISCURS D'INGRÉS DE
D. LUIS MIGUEL ROMERO VILLAFRANCA**

Excelentíssim Senyor Decà de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana.

Excelentíssims i Ilustríssims Acadèmics i digníssimes autoritats, Senyores i senyors:

Hui és un dia de felicitació i enhorabona. Per a la Real Acadèmia de Cultura Valenciana perquè augmenta de nou el seu capital humà ab un professional que se suma a la ja llarga llista del "gremi" de juristes que han integrat i integren la RACV; per a mi, al rebre l'honor d'haver segut designat per a la contestació al discurs d'ingrés de Luis Miguel Romero Villafranca.

Des dels seus inicis, la Real Acadèmia de Cultura Valenciana s'ha nutrit de juristes. Entre ells, brillen els notaris, com Francisco de Paula Momblanch i Gonzalbez, Enrique Taulet Rodríguez-Lueso, Rafael Gómez-Ferrer Sapiña, Vicent Lluís Simó Santonja, i Antonio Magraner Duart. També han destacat atres professions, com Joaquín Reig Rodríguez, en el cos jurídic militar; els advocats, Isidro Ballester Tormo, Ignacio Vilallonga Villalba, Eduardo Martínez Sabater, Vicente Badía Marín o Luis Lucia Lucia. I, per supost els professors i catedràtics de de Dret en l'Universitat, José Mª Desantes Guanter (catedràtic de Dret de l'Informació); José Corts Grau (catedràtic de Filosofia del Dret); Diego Sevilla Andrés y Juan Ferrando Badía (catedràtics de Dret Polític i Constitucional); Jesús Ballesteros Llompart (Catedràtic de Filosofia del Dret); Manuel Marqués Segarra

(professor d'Història del Dret) i José Mª Boquera Oliver (catedràtic de Dret Administratiu).

Puix Luis Miguel Romero Villafranca ve a sumar-se a tan nutrit i prestigiós grup de juristes, com ell diu, com *"esforçat professional de l'advocacia, que vol i estima a la seua terra"*. I ho fa aportant a esta institució una dilatada i brillant experiència professional com a advocat, on ho ha conseguit tot, i acreditant-se com a juriste de reconegut prestigi.

No és este el moment d'entrar en detalls sobre el seu més que extens currículum vitae, pero és de justícia recordar algunes fites particularment significatives. D'entrada, té despaig professional obert en València des de fa més de cinquanta anys, i despaig en Kiev desde fa 25 i Moscó des de fa onze a data de hui.

En la representació institucional, Luis Miguel Romero ha ostentat els més alts càrrecs: entre uns atres, ha sigut decà del Colege d'Advocats de València durant una década, de la que done fe puix va ser en la que yo mateixa em vaig incorporar. També va ser President del Consell Superior de Coleges d'Advocats de la Comunitat Valenciana, vicepresident del Consell General de l'advocacia espanyola, i President de la Federació de Coleges d'Europa (Federation de Barreaux d'Europe). Igualment, ha segut president de la Real Acadèmia de Jurisprudència i Llegislació durant els seus dèu anys de mandat com a decà del Colege i actualment és president emèrit. I de destacar la presidència de la Cort d'Arbitrage de la Cambra de comerç de València, i el seu càrrec com cònsul honorari d'Ucrània.

Este advocat, que ho ha conseguit tot en lo professional, s'incorpora, com no podia ser d'un atra manera, parlant-nos de lo seu, açò, és, de l'advocacia en el Regne de València. I ho fa des de l'amor que sent cap a la professió i a l'organització colegial que tant li ha ocupat.

En efecte, l'advocacia és actualment una professió de prestigi. Pero no per això resulta menys esforçada. En els seus orígens més remots ni tan sols era considerada com una professió, sino més be com a acte de generositat. Per això, com afirma GIANNITI en el seu *Principi di deontologia forense*, *"nell'originaria concezione romana, l'avvocato era soprattutto l'orator e la sua opera era compensata non con denaro, ma con la fama ed il prestigio sociale"*. Açò explica que,

quan l'eixercici de l'advocacia es va convertir en una professió posada al servici de qualsevol justiciable, la remuneració pels seus servicis es considerara *"inestimable, no susceptible de mer dret al cobrament sino d'honoraris"*.

Pot afirmar-se, sense por a equivocar-nos, que l'advocacia va ser i seguix sent hui en dia una professió d'honor. Açò no exclou que siga altament exigent, àrdua, i en alguns aspectes fins problemàtica. Com ha ressaltat Luis Miguel Romero, en l'època feudal alguns dels seus aspectes van ser molt particulars, en coherència ab el context de l'època. I en l'actualitat encara poden trovar-se certs aspectes que convindria reconsiderar i no cal imaginar molt per a concloure que manté grans reptes de futur.

En l'època feudal existien dos categories d'advocats: els ordinaris i els nomenats *"de secà"*. Solament els primers havien demostrat la seua suficiència davant un tribunal compost per dos *"sabis"* que ademés, com recorda UGUET, actuaven com *"corregidores de los Abogados para que inquiriesen si usaban mal de su oficio y amonestasen privadamente á aquellos"*, els qui podien fins i tot perdre l'ofici durant un cert temps.

En aquells temps no era imprescindible que els advocats firmaren tots els escrits, pero quan es presentaven sense la firma de lletrat, segons el fur VI, exigia el juge que qui els utilisaren manifestaren qui era el que els havia inspirat i potser escrit.

En essència, la funció de l'advocat no ha canviat realment. L'advocacia ya llavors col·laborava ab la justícia i auxiliava a les persones. Les seues funcions eren equivalents a les actuals: la direcció jurídica dels pleits, i les manifestacions de l'advocat tenien el mateix valor que si les haguera fet el client al que dirigia. No obstant, hi havia interessants precaucions que feyen la professió d'advocat prou àrdua.

Curiosament, al mateix temps que se'ls prohibixen la cita de disposicions dels drets romà i canònic (fur III) els autorisaven per a que, dins dels dos següents a l'alegació, pogueren esmenar l'erro que hagueren incorregut sempre que es manifestara expressament l'involuntària equivocació (fur II).

Es veen favorits per alguna previsió, per eixemple, podien desistir de la defensa si, en qualsevol moment del pleit, es consideraven

impossibilitats de defensar "temeraries actituds". Però en general les desventures eren nombroses i severes. Així, entre unes altres coses, si s'establí el pacte de "quota litis", eren condemnats en les costes que el litigi ocasionara que es feyen efectives en els seus propis bens. I lo que encara era pitjor si cap, l'advocat que perguera un pleit en tres sentències conformes, pagarà totes les costes ocasionades, baix apercebitment de que, si no les liquidava en el moment precís en que el jutge les marcara, perquè no disposara de mijos econòmics (i encara més, suponc, quan tinga altres raons manco o gens justificades), se'ls podria privar del seu ofici. I per supost, tenien incompatibilitat ab determinats càrrecs com el de jutge, escrivà i notari, arribant a prohibir-los estar en els estudis dels notaris "com a deponents domèstics, ni que aquells estiguen al servici dels Lletrats.

Per tot això, i comparant-lo en el règim actual, considerava UGUET que "no ténia res d'envejable la professió d'Advocat, la seua condició era prou inferior a la que hui goja, i la seua responsabilitat inmensa". L'única ventaja que troba es que els seus honoraris prescrivien als quatre anys en lloc dels tres actuals, tenint preferència, i açò és rellevant, respecte d'altres possibles acreedors. Per supost, tal cosa sense contar el procediment conegut com "jura de contes", i que, despuix de vint anys de vigència de la LEC 1/2000, mereixeria denominar-se com de conte justificat o similar expressió.

Per la seua banda, els advocats nomenats "de secà", que no hi havien superat la suficiència, sols podien aconsellar i dirigir als litigants en assumts de escassa importància, al no estar habilitats a fer alegacions per escrit, sent que el procediment verbal es llimitava a aquells considerats "insignificants". Ademés, entre unes altres coses, solament podien defensar a una sola persona al mateix temps, baix multa de deu morabatins (la mitad es pagava al fisc i l'atra mitad a la part contra la que s'haguera presentat la demanda).

I la situació no era millor per als procuradors, sent denominats així tant els representants de les parts en juí com, en general, tots els mandatariis. A excepció dels procuradors fiscals del Regne de València, els quals havien de tindre nocions de dret, en general no se'ls exigien coneiximents ni aptituds especials, sense més condicions de no estar acusats de crim, i no ser mullers (llevat que estigueren inte-

ressades elles mateixes o els seus pares sempre que no hi haguera ningú que poguera representar-los).

Moltes són les reflexions i les idees que inspira esta regulació i que enllacen ab qüestions encara vigents hui en dia, com el règim de responsabilitats i les prevencions que podrien correspondre a favor dels defesos en pleits; aixina com, d'atra banda, sobre el sistema d'accés a la professió i les seues conseqüències, així com també el paper i règim colegial.

L'advocat, entre altres coses, és personal colaborador de l'Administració de Justícia, puix coopera ab ella sense un règim de dependència a la mateixa. No és merament un llicenciat o graduat en dret, sino que ho és, segons l'article 542.1 de la Llei Orgànica del Poder Judicial vigent, qui ademés "eixercisca professionalment la direcció i defensa de les parts en tota classe de processos, o el seu assessorament o consell jurídic. Per la seua banda, l'article 1 de l'Estatut General de l'Advocacia, la descriu com a "professió lliure i independent que presta un servici a la societat en interés públic i que s'eixercix en règim de lliure i lleal competència, per mig del consell i la defensa de drets i interessos públics o privats, per mig de l'aplicació de la ciència i la tècnica jurídiques, en orden a la concòrdia, a l'efectivitat dels drets i llibertats fonamentals i a la justícia". I, per últim, l'article 9 del mateix Estatut reitera la previsió legal i l'amplia dient que "són advocats els qui, incorporats en un colege espanyol d'advocats en qualitat de professional que eixercisca i complits els requisits necessaris per ad això, es dediquen de forma professional a l'assessorament, concòrdia i defensa dels interessos jurídics aliens, públics o privats".

En l'actualitat, l'eixercici de l'advocacia no ha deixat de presentar problemes on els colleges professionals, com no podia ser d'atra manera, centren la seua atenció. El mateix UGUET es queixava, a principis del sigle passat, que alguns advocats instrumentalisaven els processos per a, sense fonament material, "molestar a aquells que en estalvi dels danys que el seguiment d'un pleit ocasiona, procuren comprar la seua tranquil·litat en una transacció en la que es té en conte les despeses que el pleit supon". Tampoc és molt difícil imaginar suposts en els que es pot actuar en mala fe, torticera o abusar

del dret. De fet, la pròpia llei contempla actualment multes per mala fe processal, així com també distintes conseqüències processals no tan obvies però igualment adverses, com és el cas de la condemna en les costes per actuar temeràriament; l'exigència de pagaments previs a la presentació de determinats recursos ab perill de ser dilatoris; o, en cas d'actes com la petició de justícia gratuïta, la realització ab antelació suficient per a evitar suspensions i, per tant, dilacions del procés. No obstant estes reaccions lilegals, els colleges professionals tenen reservat un paper coadjuvant però no manco protagonista per a cuidar i reivindicar els valors ètics i la deontologia en l'eixercici professional.

Per supost que els colleges professionals han de velar pels interessos de la professió i pel desenroll eficient del dret de defensa. Els interessos corporatius són sense dubte rellevants. Per posar de relleu un detall de relativa actualitat, el paper dels colleges podria haver segut transcendent per a evitar o a lo manco paliar certes decisions que impeden o dificulten el dret de vacances o descans dels advocats i procuradors. És el cas de la decisió que va prendre el govern espanyol este mateix any quan va decidir habilitar el més d'agost sense garantir al mateix temps el ple funcionament dels tribunals. Però igualment, ha de procurar-se que el college no es convertisca en un gran aparat burocràtic, al més pur estil funcional en el pijor sentit de la paraula, sols justificat per a satisfer-se a sí mateix, i sense oferir un servici o unes ventages palpables als collegiats. Front ad això, potser convindria començar a plantejar hipòtesis de futur en les que, entre unes atres coses, pogueren concórrer més d'un college en el mateix territori, cosa que no solament fomentaria la llibertat, sino que, sobretot, serviria per a favorir la millora del servici a favor dels collegiats.

Per una atra part, els colleges professionals han jugat i han de jugar un paper protagonista en l'actualisació i formació contínua dels advocats, sobretot quan estem tractant d'una matèria com la jurídica, que es troba en permanent canvi i actualisació. Però convé no incórrer en l'error de considerar que solament importa la pràctica forense o les decisions més o menys canviants que deriven de les diverses interpretacions en els òrguens jurisdiccionalis; o, en atres térmens més

generals, l'equivocació de creure que únicament té valor la cridada "pràctica", com si no forma posible plantejar noves perspectives o aprofundir en el raonament científic i en l'argumentari que permetisca al final modificar o fer avançar dites interpretacions. En tot cas, no ha d'oblidar-se que la teoria i la pràctica constituïxen sols una aparent dicotomia, en realitat indissoluble puix són cares distintes de la mateixa moneda, de manera que la teoria sense la pràctica no té utilitat, i la pràctica sense la teoria és impossible. És eixe orde de coses, resulta sorprenent i inexplicable la distància que en algunes ocasions es manté entre l'Universitat i el College professional.

Així mateix, encara que el futur sempre és incert, el college ha d'estar sempre atent als reptes que plantegen els nous temps. Entre unes atres coses que segur vindran, l'actualisació i l'us de les noves tecnologies ya fa temps que suponen un repte important. Açò es constata ab normes rellevants des de fa ya alguns anys. En efecte, la LO 16/1994, de 8 de novembre, incorpora ya per primera volta la possibilitat genèrica de utilitzar mijos tècnics, electrònics i informàtics en els òrguens jurisdiccionalis. Però va ser la pròpia Llei 1/2000, d'Enjuiciament Civil la que va regular i impulsar de manera expressa i sense dubte l'incorporació de les noves tecnologies en el procés. I a continuació va posar la puntilla la Llei 18/2011, de 5 de juliol, reguladora de l'us de les tecnologies de l'informació i la comunicació, així com, per últim, per la Llei 42/2015, de 5 d'octubre, que impon als operadors l'obligatorietat d'amprar els sistemes telemàtics existents per a la presentació d'escrits i documents i la realització d'actes de comunicació processal, així com la via electrònica per a aspectes com l'apoderament *apud acta* o la subasta judicial. Però si tota esta regulació que acompanya als avanços científics exigix un gran esforç personal i econòmic per a l'advocacia es presenta encara més reptador tot lo que està per vindre en relació ab l'Intel·ligència Artificial. En este punt és previsible que suponga una verdadera revolució i un gran desafiament en molts àmbits i, entre ells, també en el treball dels despachos d'advocats. Els sistemes d'intel·ligència artificial estan hui en dia en ple desenroll i ya estan començant a implementar-se, encara que siga tímidament, en els orguens jurisdiccionalis. I ho fan bàsicament pel seu poder predictiu, ajudant en l'investigació i en la presa de deci-

sions en la que siga rellevant la possible reincidència. Ademés, en opinió de la major part dels experts, la mineria de senyes i el desenroll dels algoritmes tindrà un gran poder configurador de l'eixercici professional de l'advocacia, cosa que requerirà un profund procés d'adaptació i un gran esforç per a l'advocat. I sense dubte en tot est procés adaptador els col·leges professionals han d'estar molt atents i preparats per a que es desenrolle de la manera més adequada.

Per finalisar estes menudes reflexions fetes ab ocasió del discurs d'ingrés de Luis Miguel Romero Villafranca en la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, sols resaltaré que l'advocacia ha tingut ya i tindrà en el futur un paper més que rellevant per al valencianisme.

Desgraciadament, subsistixen els mals que assoten des d'antany als valencians. L'escassa focalisació dels problemes rellevants, l'inexistència o errònea determinació de referents adequats i la pràctica absència d'un verdader valencianisme polític a lo manco significatiu i unit, situen al valencianisme en una situació molt similar a l'agonia, on no queda més remei que defendre les seues més elementals senyes d'identitat en els jutats i tribunals.

Encara que no sempre, a lo manco en algunes ocasions s'ha eixit victoriós. És el cas de l'assunt resolt en la Sentència de la Secció Quarta, Sala tercera, del Tribunal Suprem, 634/2020, de 2 de juny, en la que va ser ponent l'Excelentíssim Sr. Rafael Toledano Cantero. Esta sentència, com cap atra anterior (com la STC 75/1997, de 21 d'abril, o la STS, Secció Sèptima, Sala tercera, de 24 de juliol de 2012), no declara identitat o independència llingüística de cap classe, sino que senzillament es llimita a impondre la traducció a castellà sempre que es remeten escrits fòra de la Comunitat Valenciana. Aixina i tot, té certa importància posat que els recursos que desestima la citada resolució es basaven precisament en l'afirmada unitat llingüística del valencià ab el català, de manera que la desestimació posa un cert fre a les pretensions substitutives que s'amaguen en els recursos. Per la seua banda, també va tindre certa rellevància una atra batalla judicial més domèstica, com la que va tindre per objecte la nul·litat de la votació en el sí d'esta Real institució sobre el pretés aval a l'acort ab l'AVL basada en un irregular o erròneu recont de dels vots. En esta ocasió també va acabar en èxit per a tots aquells que consideraven que

suponia una intolerable sumissió a una Acadèmia que no reconeix l'identitat i categoria llingüística al valencià. A ningú s'amaga que en este litigi Luis Miguel Romero Villafranca ha tingut un paper protagonista en l'èxit de la pretensió com a director i assessor jurídic dels qui sostenien la nul·litat de la votació.

Estos són solament dos casos. Com ya vaig sostindre en un altre moment, la lluita judicial no sembla que vaja a parar. Pensem, entre molts altres exemples, en la discriminació que actualment patixen per part dels poders públics tots aquells que llegítimament opinen i són coherents en que el valencià és, com diu l'Estatut, un idioma o una llengua, ab identitat pròpia i mereixedora d'una autoritat i ortografia pròpies. En tot cas, mentrimentres no recuperem el rumbo del valencianisme i es salvaguarden degudament les nostres senyes d'identitat, serà imprescindible contar ab juristes experts en litigi a lo manco com a últim recurs d'urgència i subsistència. Benvingut, Luis Miguel, per tant, agràim la teua disposició i esperem les teues valioses aportacions en estes i en moltes altres qüestions.

ESTE LIBRO SE ACABÓ
DE IMPRIMIR EL DÍA
8 DE DICIEMBRE DE 2020
FESTIVIDAD DE LA INMACULADA CONCEPCIÓN
EN LA IMPRENTA NÁCHER
DE LA CIUDAD DE VALENCIA